

Des

בית הכנסת הגדול בדייז'

דייז' היא עיר בצפון טרנסילבניה.

עד מלחמת העולם הראשונה הייתה העיר שייכה להונגריה. לאחר המלחמה היא סופחה לרומניה ובאוגוסט 1940 חזרה לריבונות הונגריה.

ההתיישבות היהודית במקום החלה באמצע המאה ה-19. קהילת דייז' הייתה אחת הקהילות החסידיות בטרנסילבניה. הקהילה סבלה לאורך כל השנים מאפליה ומגבלות. קהילת דייז' הייתה ברובה ציונית.

ערב מלחמת העולם השנייה מנתה הקהילה כ-3,800 יהודים, שהוו כ-20% מאוכלוסיית העיר.

בשנת 1942 נלקחו רבים מן הגברים היהודים לפלוגות העבודה. באביב 1944 רוכזו יהודי העיר בגטו, ולאחר זמן קצר שולחו. רוב הקהילה נספתה באושוויץ לאחר המלחמה נאספו בעיר יהודים שהסתתרו ביערות, והקהילה נוסדה מחדש. לאחר הקמת מדינת ישראל התרוקנה דייז' כמעט כליל מיהודיה.

בית הכנסת נבנה בשנת 1909, והיה אחד מבתי הכנסת המפוארים ביותר בטרנסילבניה כולה. בנוסף אליו היה בדייז' בית כנסת עתיק יותר, שנבנה באמצע המאה ה-19, זמן קצר לאחר ראשיתה של הקהילה. בית הכנסת הישן שימש את החסידים בדייז'. לאחר שהגיעו הגרמנים לדייז', הם הרסו עד היסוד את בית הכנסת הישן וכן מבני קהילה רבים, אך את בית הכנסת הגדול הם לא הרסו אלא חיללו אותו והפכוהו למחסן תבואה. הניצולים שחזרו לעיר לאחר המלחמה שיקמו את בית הכנסת, אשר עומד על תילו גם כיום.

בית הכנסת בדייז', תמונה לאחר המלחמה

